

BESLUT

2019-09-16

Dnr: 19/01082

SAKEN

Skattjägarna, SVT2, 2019-04-01, program om antikhandlare; fråga om mediets genomslagskraft

BESLUT

Programmet fälls. Det strider mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

FÖRELÄGGANDE

Sveriges Television AB ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

PROGRAMMET

I programmet fick tittaren följa flera danska antikhandlare på jakt efter antikviteter. Ett par, A och B, var i en antikvitetsbutik i Amsterdam och tittade på olika objekt samt diskuterade priser på antikviteterna med en försäljare. Paret prutade ner priset på ett parti champagneglas och några taxar i wienerbrons som de sedan köpte. I en senare sekvens tog försäljaren fram bronsfigurer ur en back. Han räckte A tre olika figurer som paret sedan tittade närmare på. Följande sades, enligt svensk textning.

(A) – Är det en liten elefant? (B) – Och en kamel. (Försäljare) – Och den här. (B) – Den var fin. Med en liten pojke på.

A höll upp en figur föreställande en elefant med en pojke på och paret tittade närmare på den. Efter att ha kommit överens om ett pris skakade A hand med försäljaren och paret köpte figuren. Följande sades, enligt svensk textning.

(B) – Hur mycket kostar elefanten? (Försäljare) – 250 euro. (B) – Den är så fin med pojken på. En solbränd liten pojke. Vi tar den. (A) – Är det någon rabatt på den? (Försäljare) – 175 euro. (B) – Då är vi överens. (Försäljare) – Okej, tack.

Därefter tittade paret på en trumma i brons. De ställde en bronselefant på trumman, höll upp den och pratade om priset. A och B stod sedan framför en monter med antikviteter och pratade om fynden de gjort. B visade med handen hur stor figuren de köpt var och sa följande, enligt svensk textning.

Nu säger jag något man inte får säga: En sådan där liten negerpojke, vi har haft sådana som röker eller gör något annat tokigt... De är charmerande och många samlare gör vad som helst för dem. Den är bra. Det är ett förnuftigt köp, och vi kommer att tjäna pengar på den.

I slutet av programmet sammanfattade de två antikhandlarna hur de tyckte att dagen hade varit. Figuren med pojken på elefanten visades i närbild och följande sades, enligt svensk textning.

(A) – Det är särskilt en sak som jag är riktigt glad över. Det är elefanten med negerpojken på. (B) – Ja, den är fin.

ANMÄLAN

Anmälaren är kritisk till språkbruket i programmet och anför sammanfattningsvis följande.

Det var inte motiverat att sända ett program där personer använde ord som kan uppfattas som kränkande. Att A sa att man inte får uttrycka sig som han gjorde var inte förmildrande. Sveriges Television (SVT) har ett ansvar när de väljer att okommenterat sända programmet.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anför följande.

Det aktuella programmet var del i en serie inköpt från Danmark som sänts i flera säsonger på Danmarks Radio. Att programmet sändes ut i detta skick var ett olyckligt misstag. Programinnehållet granskas i normala fall i förväg men då språkbruk som kan uppfattas som anstötligt inte förekommit tidigare i serien missades dessa korta repliker. Textningen av utländska program följer vanligtvis originalspråket tätt och i det här fallet hade det krävts ett aktivt beslut om att göra en alternativ översättning. Rutinerna för detta har nu ändrats.

SVT beklagar att ord som kunde uppfattas som kränkande sändes okommenterat på detta sätt. Eftersom den anmälda formuleringen speglade externa medverkandes språkbruk i en dokumentär skildring om antikviteter, kan det dock diskuteras om den var av en sådan art att programmet strider mot bestämmelsen om mediets genomslagskraft.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (16 § i sändningstillståndet). Bestämmelsen tillämpas bland annat när det gäller program eller inslag som kan uppfattas som diskriminerande. Den innebär enligt granskningsnämndens praxis att programföretaget inte får sända program eller inslag som är uppenbart kränkande mot något av könen, mot människor med viss hudfärg, nationalitet, religion eller sexuell läggning eller mot människor med olika former av funktionsnedsättningar eller sjukdomar.

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

I det aktuella programmet förekom scener där A och B pratade om och köpte en antik figur i brons föreställande en elefant med en pojke på. Det språkbruk som A och B upprepade gånger använde sig av för att beskriva pojken gav enligt granskningsnämndens mening uttryck för en kränkande syn på personer med mörk hy. Vidare konstaterar nämnden att A:s och B:s formuleringar var direkt översatta till svenska. Det sätt på vilket programmet var utformat var enligt nämndens mening uppenbart kränkande mot personer med viss hudfärg och programmet strider därför mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson (skiljaktig), Clas Barkman, Berivan Yildiz, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfieldt och Kristina Åberg efter föredragning av Tamara Mivelli.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Tamara Mivelli

SKILJAKTIG MENING

Dag Mattsson är skiljaktig och anser att inslaget ska frias.

Det är i och för sig klart olämpligt att språkbruket förekom i programmet. Med hänsyn till det sätt på vilket formuleringarna användes och i vilket sammanhang det skedde skulle det emellertid föra för långt att anse att inslaget är strid med bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.